

Die Fremde

(When We Leave) A film by Feo Aladag

Winner of the European Parliament Film Prize – LUX Prize 2010

BELGIQUE / BELGIE - BRUXELLES / BRUSSEL

БЪЛГАРИЯ - SOFIA

ČESKÁ REPUBLIKA - PRAHA

DANMARK - KØBENHAVN

DEUTSCHLAND - BERLIN

EESTI - TALLINN

ÉIRE / IRELAND - DUBLIN

ΕΛΛΑΔΑ - ATHINA, THESSALONIKI

ESPAÑA - MADRID, BARCELONA

FRANCE - PARIS, MARSEILLE, STRASBOURG

ITALIA - FIRENZE, MILANO

ΚΥΠΡΟΣ - NICOSIA

LATVIJA - RĪGA

LIETUVA - VILNIUS

LUXEMBOURG - LUXEMBOURG

MAGYARORSZÁG - BUDAPEST

MALTA - VALLETTA

NEDERLAND - DEN HAAG

ÖSTERREICH - WIEN

POLSKA - WARSZAWA

PORTUGAL - LISBOA

ROMÂNIA - BUCUREȘTI

SLOVENIJA - LJUBLJANA

SLOVENSKO - BRATISLAVA

SUOMI / FINLAND - HELSINKI / HELSINGFORS

SVERIGE - STOCKHOLM

UNITED KINGDOM - MANCHESTER, EDINBURGH, GLASGOW

1 FILM

23 LANGUAGES

27 EUROPEAN COUNTRIES

For the first time ever, one film subtitled or adapted in the 23 official languages of the European Union (EU) screened in all 27 EU countries at the same time (May 2011).

Screenings are by invitation only

luxprize.eu

Förord

Europas kulturlandskap är av naturen mycket mångfacetterat. Hur dynamisk denna kultur än må vara är det svårt att exportera europeisk konst, musik, poesi, dans och litteratur utanför de platser där de skapats. Endast ett fåtal artister och verk når framgång utomlands och finner en publik utanför sin hemort.

Filmindustrin är inget undantag. Den europeiska filmen hämtar visserligen sin styrka och rikedom från det breda spektrumet av kulturer och språk i Europa, men denna mångfald är även en nackdel. En films originalspråk utgör nämligen ett hinder för filmens spridning på en flerspråkig marknad.

Det är just detta som är den europeiska distributionskedjans hela problem, det vill säga hur man kan överkomma de språkliga hindren och göra en film tillgänglig för publiken.

För att bemöta detta problem ges vinnaren av Europaparlamentets Luxpris ett bidrag så att filmen kan textas på åtminstone alla de 23 officiella EU-språken (originalversionen anpassas dessutom till syn- och hörselskadade personer) och så att en digital eller analog kopia av filmen kan produceras för alla 27 EU-medlemsstater.

Vinnaren av 2010 års Luxpris, Feo Aladags första långfilm *Die Fremde*, visas i maj i år på de 23 officiella EU-språken i EU:s 27 medlemsstater som en del av firandet av Europadagen.

Genom detta initiativ vill Europaparlamentet skapa ett offentligt europeiskt forum, det vill säga en tid och en plats där du tillsammans med andra européer ges möjlighet att närma dig och diskutera en fråga av gemensamt intresse.

Die Fremde behandlar frågan om hedersrelaterade brott. Dessa brott är våldshandlingar som vanligen begås av familjemedlemmar mot kvinnor eller flickor för att de, från en subjektiv synvinkel, har "fläckt" familjens heder.

Att ställas ansikte mot ansikte med andra européers synsätt och åsikter – utifrån en handling, en tid och en plats – är ett sätt att försöka besvara frågan "*Vad innebär det egentligen att vara europé i dag?*".

Vi hoppas att du, när du följer Umay och hennes sons öde, kommer att bli lika rörd som vi blev när vi såg filmen. Vi hoppas också att detta material kan fungera som diskussionsunderlag och underblåsa den offentliga debatten.

Isabelle Durant
Europaparlamentets
vice talman

Stavros Lambrinidis
Europaparlamentets
vice talman

Doris Pack
Ordförande för
Europaparlamentets utskott
för kultur och utbildning

Die Fremde

Vinnare av Europaparlamentets Luxpris 2010

En film av **Feo Aladag**

Tyskland, 2010, 119 min.

I rollerna: Sibel Kekilli (Umay), Nizam Schiller (Cem), Derya Alabora (mamma), Settar Tanriogen (pappa), Serhad Can (Acar), Tamer Yigit (Mehmet), Almila Bagriacik (Rana)

Introduktion

Det tema som manusförfattaren, regissören och producenten Feo Aladag tar upp i *Die Fremde* är universellt: konflikten mellan längtan efter personlig utveckling och trycket från samhället och familjen. Hon målar upp ett porträtt av en ung turkisk kvinna, Umay, som väljer att leva ett självständigt liv i en miljö där den kulturella traditionen kräver att kvinnorna underordnar sig männen, oavsett om de är makar, fäder eller bröder. Genom att låta berättelsen utspelas både i Tyskland (där Umay har vuxit upp och dit hon återvänder till sin familj) och i Turkiet (där hon lever som gift tillsammans med sin mans familj) utvecklar Feo Aladag detta tema i en kontext av kulturmöten i Europa.

I det här dokumentet ges tittaren några infallsvinklar som kan underlätta tolkningen av filmen:

- En beskrivning av **bakgrunden** till hedersrelaterade brott.
- En **analys av berättelsen** som först fokuserar på konflikten mellan Umays längtan efter självständighet och den tradition som hennes familj håller fast vid, därefter på den dramatiska utvecklingen i filmen och slutligen på den feministiska dimensionen.
- En analys av några **berättartekniska grepp** som används i *Die Fremde*.

Analysdelarna knyts samman av ett antal textrutor där vi hänvisar till vissa scener för att formulera de problemställningar som finns och utveckla några punkter att fundera kring.

De frågor som ställs där kan förhoppningsvis leda till ett samtal om filmen.

Bakgrund

Hedersrelaterade brott –
från verklighet till film

Feo Aladag började göra research om våld mot kvinnor när Amnesty International bad henne att producera två korta filmer för att öka medvetenheten om problemet. Intresset för ämnet upphörde inte i och med att kortfilmerna blev färdiga. Det fanns tvärtom alltför många frågor kvar, och i medierna tog man regelbundet upp ämnet hedersrelaterade brott. Därför valde Feo Aladag att fördjupa sig i problemet. Hon inledde sina efterforskningar med en lång enkät som framför allt vände sig till våldsoffren. Resultaten ledde till ett filmmanus som sedan blev en fiktionsfilm. Våldet mot kvinnor, särskilt de hedersrelaterade brott som har inspirerat till den fiktiva berättelsen *Die Fremde*, är i högsta grad en verklighet.

Hedersrelaterade brott är våldshandlingar som vanligen begås av familjemedlemmar mot kvinnor eller flickor för att de har "fläckt" familjens heder. Begreppet "fläckad heder" är ytterst vagt och subjektivt. Det handlar i själva verket om att bestraffa ett verkligt eller förmodat omoraliskt beteende. I sin allvarligaste form kan "bestrafningen" leda till att kvinnan mördas, men den kan också ta sig uttryck i olika former av övergrepp (kvinnan kan t.ex. bli stympad och vanställd). När det gäller det "omoraliska" beteendet kan det handla om att kvinnan har haft utomäktenskapliga sexuella förbindelser – ibland till och med om hon har utsatts för våldtäkt – att hon vägrar att gå med på ett arrangerat äktenskap eller på något annat sätt lyckas undslippa mannens kontroll. Hedersbrott förekommer i patriarkala samhällen i många länder. Det är detta kulturella och sociologiska kännetecken, det patriarkala systemet, och inte religionen, som är avgörande i de samhällen där hedersrelaterade brott begås. Det råkar vara så att muslimska samhällen ofta är patriarkala, men islam som religion kan inte ställas till svars för de hedersrelaterade brotten. Det som ligger bakom dessa brott är en ålderdomlig världsbild där kvinnor och flickor måste underordna sig mannens auktoritet. Enligt FN uppskattas antalet offer till 5 000 om året i hela världen, men antalet fall är troligtvis fler. Det är mycket svårt att uppskatta hur utbrett problemet med hedersrelaterade brott är eftersom de inte alltid leder till åtal och ofta kamoufleras som olyckor

eller självmord. Omgivningen eller offren vågar inte berätta, eftersom de skäms eller känner sig hotade, och offren ser inte heller alltid sig själva som offer utan anser sig skyldiga till en förseelse som de med rätta straffas för.

Berättelsen om filmens huvudperson Umay är på sätt och vis ett koncentrat av många berättelser, vilket gör den till ett typexempel på hur det hedersrelaterade våldet kan se ut.

Analys av berättelsen

Konflikten mellan personlig utveckling och kulturtradition

Genom sina önskningar illustrerar Umay tydligt ett ideal som värderas högt i så kallade utvecklade samhällen, nämligen den personliga utvecklingen. Hon vill verkligen "allt". Hon vill bestämma om hon ska ha barn eller inte (hon gör abort i början av filmen), lämna en man som hon inte – eller inte längre – älskar, flytta tillbaka till Tyskland, studera där, hitta ett arbete, leva ett självständigt liv, träffa en ny kärlek, ha sin son hos sig och slutligen fortsätta att älska och känna tillgivenhet för sin familj.

Det är hennes mamma som utifrån sina egna referensramar först säger till henne att hennes önskningar är orimliga: "Du vill för mycket, sluta att drömma." Hon förklarar också att man som kvinna och mor måste göra uppoffringar, vilket omedelbart väcker starka protester hos Umay.

För Umay, som har vuxit upp i Tyskland med västerländska samhällsvärderingar omkring sig, är det förmodligen inte lätt att medge att hon måste avstå från vissa saker. Hon har utan tvekan varit mottaglig för idealet att förverkliga sig själv. Därför låter hon sig styras av sina önskningar. När hon gör det sätter hon sig upp mot sin familj, som håller på traditionen att kvinnorna ska underordna sig männens vilja.

I Umays familj, och mer allmänt i den samhällsgrupp hon tillhör, tycks idealet vara att tillhöra en grupp där var och en har sin plats som framför allt bestäms av personens könstillhörighet. Där kan individens frihet bara uttryckas i respekt för de överordnade institutionerna: familjen, religionen med sina förbud samt männens maktställning. Därför är det svårt för familjen att acceptera att Umay har lämnat sin man, även om de vet att han har varit våldsam mot henne. Något som är fullständigt oacceptabelt i gruppens

ögon är dock att Umay har tagit med sig sin son och att hon inte går med på att "lämna tillbaka" honom till hans pappa.

Umays omedgörlighet ställs mot familjens – som själv är starkt styrd av hur de andra medlemmarna i gruppen ser på den – och detta leder till en oerhört våldsam konflikt.

Man skulle kunna säga att det är två världsbilder som ställs mot varandra i denna konflikt – i den ena är individen och hennes önskningar viktigast och i den andra är gruppen och dess struktur viktigast. Gül, som är chef för det företag där Umay arbetar, uttrycker på sätt och vis detta när hon säger: "Om din familj måste välja mellan dig och gruppen kommer de aldrig att välja dig."

Den dramatiska utvecklingen – från kärlek till hat

Mellan den tidpunkt då Umay återvänder till sin familj i Berlin och slutet på filmen då hennes bröder försöker döda henne får man följa hur familjerelationerna försämrats på ett tragiskt sätt. När Umay och hennes son Cem kommer till Berlin tar familjen Aslan emot dem med stor glädje och kärlek. Mycket snabbt grumlats glädjen av oro. Umay förklarar att hon inte tänker åka tillbaka till sin man i Turkiet. Familjen vill tro att det bara är en tillfällig nyck och att Umay kommer att ge efter för deras "förnuftiga argument". Men Umay är mycket bestämd och vägrar att följa de råd och senare de befallningar som hennes föräldrar ger henne. Efter föräldrarnas och brödernas försök att kidnappa Cem för att lämna tillbaka honom till hans pappa flyr Umay och utesluts ur familjen. När Umays far och bröder ser hur hon lyckas leva det självständiga liv hon önskade sig och att hon har planer på att bilda familj med en annan man går de till slut så långt att de försöker döda henne.

Den dramatiska utvecklingen är nyanserad. Konflikten mellan Umay och hennes familj löper parallellt med en annan motsättning – konflikten mellan kärleken till familjen och den personliga övertygelsen. Alla i familjen Aslan upplever vid något tillfälle hur de slits mellan att älska Umay och Cem och att inte kunna hitta någon möjlighet till försoning med den unga kvinnan. Pappan vacklar hela tiden mellan två förhållningssätt: att älska och känna ömhet för sin dotter eller att vilja straffa och förskjuta henne. Det är två spontana reaktioner där ibland försök till "förnuftig" dialog och försoning förekommer. Man

ser honom stoppa om sin dotter, skratta med henne framför teven, titta på henne genom fönstret, sätta stopp för försöket att kidnappa Cem och be henne om förlåtelse, men man ser honom också slå henne, förolämpa henne, förbereda och delta i kidnappningen av hennes son, stänga hemmets dörr för henne och till slut ge order om att hon ska dödas.

Även om denna konflikt framträder särskilt tydligt hos pappan, familjeöverhuvudet, upplevs den också av de andra familjemedlemmarna. Till och med Mehmet, som är den mest hårdhärtade av dem, gråter efter familjerådet där man har beslutat att döda Umay. Acar, den yngre brodern, är också uppriven och slits mellan kärleken till sin syster och trycket från familjen och gruppen. Hans förhållande till Umay är speciellt, vilket framgår av scener där de hittar varandra på nytt och av det samförstånd som växer fram mellan dem. Ändå kan Acar inte vägra när han får i uppdrag att döda Umay. Han ändrar sig dock i sista ögonblicket. Ranas personlighet verkar vara mer bestämd. Flickan, som är uppslukad av sin unga kärlek, är lycklig över att få tillbaka sin storasyster och kunna anförtro sig åt henne, men hon tar avstånd från Umay när hon varnar henne för en kärlek som inte är tillräckligt mogen, och särskilt när Umays önskan om självständighet äventyrar hennes giftermål.

När det gäller Umays mamma befinner hon sig kanske i den besvärligaste situationen. Det är hon som främst – om än mest subtilt – får gestalta den inre splittringen. Hon slits mellan ömhet och empati (hon kramar om sin dotter när hon upptäcker att hon har utsatts för våld, hon ger henne en amulett som ska skydda henne och hon oroar sig när Umay har lämnat hemmet) och avståndstagande och vrede (hon försöker få henne att ändra sig, skäller ut henne, beklagar sig över att hon har förstört familjens heder och deltar i försöket att kidnappa Cem). Som mor lider hon säkert med sin dotter, men som kvinna skulle de uppoffringar som hon själv har varit tvungen att göra inte längre ha någon som helst mening om hon gav Umay rätt.

En feministisk diskurs

När Umay gör anspråk på ett självständigt liv där hon på alla plan bestämmer själv kräver hon underförstått lika rättigheter för kvinnor och män. Även om man i teoretisk eller juridisk mening har uppnått lika rättigheter för kvinnor och män är samhället inte jämställt i praktiken. Därför finns det också en tydlig feministisk diskurs i Feo Aladags film, vilket framgår av Umays

önskan att frigöra sig och av den solidaritet som kvinnorna i filmen visar. När det gäller den manliga överlägsenheten framgår den av det mannen säger och underförstått av det som står på spel i kampen om Umays son.

En patriarkal miljö

Umay tas emot med stor glädje och kärlek när hon kommer tillbaka till sin familj i Tyskland, men hennes beslut att inte återvända till sin man väcker snabbt oro och sedan vrede. Det är nämligen inte tillåtet för en kvinna att fritt välja sitt livsöde. Detta förbud är inte uttryckligen formulerat, vilket framgår av dialogen mellan Umay och hennes pappa. Den unga kvinnan protesterar och säger till sin pappa att han ju alltid har beundrat farbror Béchir för att han har gått sin egen väg. Pappan svarar att hon inte kan jämföra sig med honom. "Varför?" frågar hon. "Därför att det är så!" svarar hennes pappa och avslutar därmed diskussionen. Även om det är omöjligt för pappan att i ord uttrycka männens frihet och kvinnornas skyldighet att underordna sig den manliga auktoriteten är männens dominans tydlig.

Det finns många andra inslag i filmen som pekar åt samma håll. Umay får ta emot råd och sedan befallningar: "Din plats är hos din man, du kan inte ta din son från hans pappa." När Umays pappa ser hennes beslutsamhet medger han att han beklagar att hon inte föddes som pojke.

Å andra sidan har männen i familjen sina egna regler att följa. Pappan ger sin son Acar en örfil för att han inte har uppfört sig som "en man", männen går till moskén tillsammans och de samlas för att fatta viktiga beslut. När dödläget är ett faktum vänder sig pappan till en gammal man för att få råd.

Cem, Umays son, har också en roll som tydligt visar den manliga överlägsenheten. Man kan anta att berättelsen hade tagit en annan vändning om han hade varit en liten flicka. Vissa detaljer har troligtvis relativt liten betydelse, som den uppmärksamhet han får av sin morfar och sin morbror Mehmet som leker med honom, eller att de tar honom med sig till moskén (vilket ser ut som en officiell introduktion i männens gemenskap). Men framför allt skulle det knappast ha varit lika viktigt att lämna tillbaka Cem till hans pappa om han hade varit en flicka. Det man klandrar modern, Umay, för (att hon har tagit sonen från pappan) accepterar man utan problem när det gäller pappan, eftersom Umays föräldrar är med och försöker kidnappa barnet.

Solidariska kvinnor

I denna patriarkala kontext har kvinnorna sin egen gemenskap. Hos sin mans familj berättar Umay hemligheten med aborten för sin svägerska. Svägerskan är till och med delaktig eftersom hon passar Cem i samband med ingreppet. När Umay kommer tillbaka hem till sina föräldrar i Berlin berättar hon för sin mamma och sin syster Rana att hon har bestämt sig för att inte åka tillbaka till sin man, medan pappan i familjen inte på en gång får veta att hon har kommit tillbaka för gott.

På det härbarge dit Umay tar sin tillflykt tas hon emot av en kvinna. De två utbyter senare en blick som är full av empati från Carmens sida och tacksamhet från Umays sida. Längre fram i berättelsen är det väninnan Atife som tar emot Umay i sitt hem.

Det tydligaste exemplet på den kvinnliga solidariteten är dock utan tvekan chefen för det restaurangföretag där Umay är anställd. Hon för faktiskt Umays talan hos hennes föräldrar. Det hon säger till dem är djärvt och i grunden feministiskt. Först motbevisar hon pappan när han påstår att det är Umay som inte längre vill träffa sin familj. Sedan ber hon pappan att föregå med gott exempel eftersom han är en förebild för sina söner. Hon tillägger att han bör ta hand om alla sina barn och antyder att han också skulle kunna förlora en son. På så sätt framhåller hon på ett mycket subtilt sätt pappans roll och låter ana att han fattar ett dåligt beslut. Samtidigt som hon är modig som trotsar familjefadern är hon diplomatisk när hon betonar hans roll som förebild. När hon till slut lämnar föräldrarna efter att samtalet med pappan har misslyckats ser hon vädjande på Umays mamma, som för att säga till henne: "Du som är hans fru, försök blidka din man." När hon ska gå säger hon självsäkert och till och med en smula trotsigt till pappan, som tillönskar henne Guds beskydd, att Gud ingenting har att göra med det som de håller på med.

Frigörelse och beslutsamhet

Genom att händelserna ses ur Umays synvinkel inbjuds tittarna att ta hennes parti, att dela hennes önskningar. De flesta tittarna identifierar sig säkerligen med den unga kvinnan och anser att hennes önskan att frigöra sig är berättigad.

Även om man som tittare anar de svårigheter hon kommer att möta är Umays beslutsamhet är ett tecken på den kraft som driver henne. Hon uppträder ibland mycket drastiskt, till exempel när hon bränner sitt pass för att det ska bli, om inte omöjligt, så

åtminstone mycket problematiskt att åka tillbaka till Turkiet. Under en mycket våldsam diskussion med sin pappa, som har sagt till henne att han tänker lämna tillbaka Cem till Kemal, tar hon en kniv och skär sig i handleden. Senare dyker hon upp på sin syster Ranas bröllop trots att hon inte är bjuden. Efter att ha kastats ut från festen kommer hon ändå tillbaka för att kräva att hennes son ska tas emot där. Hon går upp på scenen och erkänner inför hela sällskapet att hon har "fläckt familjens heder".

Umays frihetsönskan syns också i hennes vägran att lyda. Naturligtvis lyder hon inte familjen som vill att hon ska återvända till sin man med sin son, men hon lyder inte heller den ansvarige vid härbarget som uppmanar henne att aldrig mer ta kontakt med sin familj. Hon lyssnar inte ens på Atife när hon föreslår att Umay ska polisanmäla sin bror Mehmet.

På filmaffischen ser man Umay i profil när hon lägger pannan mot baksidan av pappans hand för att visa honom respekt. När pappan kommer hem den dag då Umay återvänder gör Cem samma sak med sin morfar, vilket är mycket gripande. Morfadern säger då till honom: "Jag hoppas att du också kommer att bli respekterad." **Hur kan man koppla samman denna scen med filmens budskap? Vad säger denna scen om familjens värderingar? Hur kan man omtolka den efter slutet på filmen?**

Efter att ha kastats ut en första gång från Ranas bröllop kommer Umay tillbaka och tar till orda inför alla för att kräva att hennes son Cem ska tas emot som en i familjen. Inför detta oväntade tilltag, då Umay paradoxalt nog avslöjar sin sårbarhet, reser sig pappan, tar ett steg framåt och stannar sedan. Mehmet vill få slut på det störande uppträdet och tvingar Umay med våld att gå. **Tänk dig att pappan hade fortsatt framåt. Vad hade reaktionen kunna bli? Vilka konsekvenser hade det kunnat få?**

I den patriarkala kontext där berättelsen utspelas är kanske en pojkes död ännu mer smärtsam än en flickas. När Cem genom en olyckshändelse dör har Mehmet långt ifrån löst problemet, utan bara förvärrat situationen ytterligare. **Föreställ dig vilka konsekvenser denna händelse skulle kunna få för de olika personerna och deras relationer. Vad skulle det ha fått för konsekvenser om Mehmet hade lyckats med sitt mål, att döda Umay och låta Cem leva?**

En effektivt berättad film

Die Fremde byggs upp med hjälp av några berättartekniska grepp som engagerar tittaren. Gåtorna, det utelämnade och det utsagda i berättelsen får tittaren att ställa frågor, formulera hypoteser, tolka och ibland omtolka vissa scener. Detta är grepp som genom att påkalla och fånga tittarens uppmärksamhet bidrar till filmens spänning.

Filmen inleds med en scen som på många sätt är en gåta. Den utspelar sig efter filmens hela händelseförlopp (men man förstår inte det förrän på slutet). Det är mörkt på duken och samtidigt hör man en barnröst säga "mamma". På de första bilderna i filmen syns sedan en ung kvinna och en ung man bakifrån gå bredvid varandra på gatan. En närbild visas på den unge mannen i profil. Han verkar irriterad och orolig. Den unga kvinnan, som håller ett barn i handen, stryker honom över ryggen, en gest som tyder på tillgivenhet. Sedan stannar han. Hon fortsätter en liten bit innan hon vänder sig om och upptäcker att den unge mannen siktar på henne med ett skjutvapen. Efter denna bild förflyttas vi i tid, för på nästa bild ser man den unge mannen (utan vapen) springa längs gatan. Vi möter honom sedan igen, andfådd, på en buss. Där får han se något utanför som fångar hans uppmärksamhet och som han tittar länge på. Denna öppningsscen väcker många frågor. Vem är det som säger "mamma"? I vilket sammanhang sägs det? Vilka är personerna som man följer på gatan? Vilket förhållande har de till varandra? Varför hotas den unga kvinnan plötsligt så brutalt av den unge mannen som hon ju ändå verkar känna väl? Varför flyr han därifrån? Vad har hänt mellan hotsituationen och den unge mannens flykt? Har han skjutit? Vart har vapnet tagit vägen? Vad är det som fångar hans uppmärksamhet på bussen?

Alla dessa frågor besvaras i slutet av filmen. I andra sekvenser utnyttjas det utelämnade och det utsagda. En av de mest slående sekvenserna är resan till Turkiet som inleds med en bild på en buss ute på landsbygden. (Man skulle kunna tro att det är Umay som befinner sig där eftersom hon i föregående scen har sagt till Stipe att hon tänker resa dit.) Det är Umays pappa som reser till Turkiet. Han kommer fram till en by och går in i ett enkelt hus där en person ligger och sover. På nästa bild står pappan mittemot personen som nu har vaknat. Det är en gammal man. Sedan ger sig pappan av igen.

Denna sekvens är helt tyst, man vet inte vem den gamle mannen är eller vad som har sagts. Man gissar eller omtolkar i efterhand att Umays pappa har begett sig till en "vis man" (kanske sin egen far) för att be om råd när det gäller problemen med dottern och att mannen har gett honom rådet att röja Umay ur vägen.

En annan mycket stark sekvens är det tysta rådslaget mellan männen i familjen, där Acar får i uppdrag att döda Umay. Denna sekvens följs av två helt ljudlösa bilder: Acar som slår med knytnäven på en möbel i sitt rum och Mehmet som gråter. När det gäller scenen på sjukhuset där pappan ber Umay om förlåtelse kan den tolkas på två sätt. Umay (liksom antagligen vissa tittare) tror att pappan ber om förlåtelse för de lidanden hon har utsatts för och framför allt för att hon har uteslutits ur familjen, men i själva verket handlar det om det överfall som kommer att ske. På så sätt bidrar det utsagda och utelämnade till att överraskningsmomentet behålls berättelsen igenom, och blickarna, gesterna och skådespelarnas agerande uppväger ordknappheten på ett effektivt sätt.

Anne Vervier
Les Grignoux (Liège, Belgien)
www.grignoux.be

Kulturcentrumet Les Grignoux utger i serien "Écran large sur tableau noir" över 300 titlar med pedagogiskt material om lika många filmer, varav flertalet har producerats i Europa. Detta material, som inte enbart riktar sig till lärare utan även filmintresserade i allmänhet, innehåller många och originella uppslag till tolkningar inför diskussionerna kring de filmer som visas.

